

Kolik popela bude třeba? O Cenu Evropské unie za literaturu zabojuje Ondřej Štindl

7.3.2023 - Andrea Všecková | Ministerstvo kultury ČR

O výsledcích rozhodla porota nominovaná Českým literárním centrem (ČLC), které zodpovídalo za výběr českého zástupce v letošním ročníku ceny. Porotci byli Kateřina Čopjaková (literární publicistka a kritička), Klára Fleyberková (redaktorka Českého rozhlasu a Časopisu Host), Kryštof Eder (literární publicista a kritik), Sára Vybíralová (ČLC) a Jonáš Zbořil (básník a kulturní redaktor webu Seznam Zprávy).

Porota svůj výběr zdůvodňuje takto:

„Na počátku románu Ondřeje Štindla Tolik popela stojí generační a názorový střet mezi stárnoucím překladatelem a spisovatelem Kryštofem a mladou progresivní socioložkou Kristýnou. Jak se však záhy ukáže, jejich televizní názorová výměna, která skončí fiaskem, nesměruje k další z dlouhé řady nesouhlasných povzdechů nad rozdělenou společností, nýbrž je spouštěčem barvitého vyprávění plného místy mírně nadsazených, místy bravurně odpozorovaných a psychologicky prokreslených epizod, mezi nimiž se dere na světlo světa zranitelnost a zraněnost obou protagonistů i dalších postav a v jejichž pozadí se začíná probouzet celosvětová pandemie covidu.

Jednou z ústředních předností románu je tak skutečnost, že autor reflektuje ožehavé problémy dnešní společnosti, avšak nekončí u pouhé deskripce, nýbrž demaskuje jejich povrchnost či je nazírá z neobvyklých úhlů a plasticky vykresluje hluboké emoce na pohled nesmiřitelných oponentů, jež mělo výrazné názorové vyhranění zakrýt jako fiktivní list. Nadto Ondřej Štindl píše mimořádně živelným, rytmičtým a strhujícím jazykem, který nechává sklouznout tu k poetičnosti, tu téměř k aforističnosti. Právě díky jazyku a pronikání za oponu atraktivních témat a zdánlivě ustrnulých škatulek je Tolik popela románem, který se značně vymyká ze standardů současné české prózy a který může zaujmout i zahraniční čtenáře.“

©Agáta Faltová (České literární centrum)

Jeden vítěz a pět čestných uznání

Cena loni prošla zásadní změnou pravidel. Zatímco v letech 2009 až 2021 si svého laureáta volila každá země, od roku 2022 je na národní úrovni vybrán pouze jeden nominovaný titul za každou zemi. Z jejich evropského úhrnu pak ve druhém kole sedmičlenná mezinárodní porota vybere celkového vítěze či vítězku a zároveň udělí pět čestných uznání. Rozhodovat bude zejména na základě do angličtiny přeložených úryvků nominovaných próz o délce 30–40 normostran.

Podpora neobjevených autorů a autorek

Cena EU za literaturu má za cíl zviditelnit spisovatele, kteří dosud nejsou známí za hranicemi svých zemí. Proto se o ni mohou ucházet jen spisovatelé, jejichž knihy nebyly přeloženy do více než čtyř jazyků. Nominovaná kniha zároveň musí být jejich druhou až čtvrtou vydanou knihou. Pro letošní ročník platilo, že národní poroty mohly nominovat jen knihy vydané mezi červencem 2021 a únorem 2023.

Ačkoli je cena určena celkem pro 41 evropských zemí, z organizačních důvodů se jí každý rok účastní pouze třetina. Letos budou o ocenění bojovat kromě českého zástupce také autoři z následujících států: Arménie, Chorvatsko, Kypr, Estonsko, Finsko, Francie, Kosovo, Lichtenštejnsko, Lucembursko,

Černá Hora, Polsko a Švédsko.

Lipské finále

V pátek 28. dubna na Lipském knižním veletrhu oznámí evropská porota celkového vítěze letošní Ceny Evropské unie za literaturu, který obdrží finanční ocenění ve výši 5 000 eur. Všichni nominovaní autoři nicméně budou průběžně propagováni na evropské scéně s cílem oslovit širší a mezinárodní publikum a navázat kontakt se čtenáři za hranicemi své země a jazyka. Za Českou republiku, avšak ještě na základě starších pravidel soutěže, se v minulosti laureáty stali Tomáš Zmeškal (2011), Jan Němec (2014), Bianca Bellová (2017) a Lucie Faulerová (2021).

O ČLC

České literární centrum (ČLC) bylo zřízeno Moravskou zemskou knihovnou v Brně z pověření Ministerstva kultury ČR. Má za cíl soustavnou a systematickou propagaci české literatury a knižní kultury, jeho úkolem je spojovat jednotlivé aktivity a instituce literární kultury, zviditelňovat českou literaturu a knižní kulturu v zahraničí i u nás, pomáhat rozvíjet a naplňovat její funkci nositele společně sdílených hodnot a témat v národním i mezinárodním kontextu.

<https://www.mkcr.cz/novinky-a-media-cs-4/5139cs-kolik-popela-bude-treba-o-cenu-evropske-unie-za-literaturu-zaboji-ondrej-stindl>